

PREMIUM

Standbeeld van koning Kyrië, op het Valensplein bij de dorpspomp in Hoogeloon. © Juan Vrijdag/DCI Media

De kabouters vertrokken plotseling uit de Kempen, maar vergeten zijn ze nog altijd niet

VELDHOVEN/HOOGELOON – Ze knapten vroeger klusjes op voor de boeren en ze hadden een mythische koning die zelfs een eigen standbeeld heeft gekregen. De kabouters of ‘Aardmennekes’ nemen een voorname plaats in in de lokale sagen van de Kempen en Veldhoven.

Judith Evertse 01-08-23, 13:30 Bron: ED

In Ierland worden ze *leprechauns* genoemd, in Duitsland kennen ze de *Heinzelmännchen* en in de Slavische culturen zijn er de *domovoj*. Kabouterfiguren komen over de hele wereld voor, maar in Veldhoven en de Kempen hebben ze hun eigen, legendarische kabouters, in de volksmond ook wel *Aardmennekes* genoemd. Ze spelen de hoofdrol in meerdere Kempische volksagen.

Hun sporen zijn nog overal te vinden, in Veldhoven zie je dat vooral terug in straatnamen in Meerveldhoven. De meest voor de hand liggende is de Aardmennekesbaan. Maar ook de Koning Kyriëweg, het Jertjespad en Kleertjespad, Abramsdreef en Ariëspad verwijzen naar de sprookjesfiguren: het zijn verwijzingen naar de namen van bekende mannen- en vrouwenfiguren in de wereld van de Aardmennekes.

Wonen in de grafheuvels

Het is geen toeval dat juist in dit deel van Veldhoven de herinnering aan de kabouters levend wordt gehouden. Volgens de mondelinge overlevering zou het hier hebben gewemeld van deze mini-mensjes. Ze deden klusjes voor boeren die aan de huidige Provincialeweg gevestigd waren. Men geloofde dat de kabouters in de historische Kempische grafheuvels hun thuis hadden, maar boerderij de Heskok in Meerveldhoven was eveneens een bekende verblijfplaats van het dwergvolkje.

Misschien wel een van de bekendste Kempische kabouterverhalen is gesitueerd in dit voormalige dorp. Deze sage gaat over een oude man die heimelijk een stoet van Aardmennekes gadesloeg die via de Goorstraat op weg waren naar de begrafenis van hun mythische koning Kyrië uit Hoogeloon. De vertelling werd rond 1890 opgetekend door het hoofd van de lagere school in Zeelst, Jacques Cuijpers.

Mogelijk waren de kaboutersagen vroeger onderdeel van de verhalen die mensen voordroegen om elkaar te vermaken, toen er nog geen tv, radio of internet was
Jacques Bijnen

Waar de sagen over de Aardmennekes precies vandaan komen is niet duidelijk. „Mogelijk waren de kaboutersagen vroeger onderdeel van de verhalen die mensen voordroegen om elkaar te vermaken, toen er nog geen tv, radio of internet was. Maar men vergat deze verhalen op te schrijven”, aldus Jacques Bijnen van de Stichting Historisch Erfgoed Veldhoven. Hij deed onderzoek naar de volksverhalen en schreef er ook meerdere boeken over.

Overal ter wereld

„En vergeet niet dat kabouters overal in de wereld voorkomen. Ouders gebruikten en gebruiken kabouters in opvoedkundige zin. ‘Kijk eens, gisteravond was het nog een rommel hier, en vanochtend is alles ineens opgeruimd. Dat hebben de kaboutertjes gedaan.’ Je hoort het hen zeggen.”

De verhalen over de Aardmennekes zijn niet alleen bekend in Veldhoven, maar ook in Duizel, Bergeijk en Hoogeloon. Cuijpers was de eerste die de kaboutersagen uit deze streek begon op te tekenen, vanaf 1880 ongeveer. Kort daarna begon ook de bekende meester Petrus Panken uit Westerhoven met het vastleggen en publiceren van deze verhalen. „Jammer genoeg verwijzen deze schrijvers nergens naar schriftelijke of mondelinge bronnen waarop zij hun verhaal hebben gebaseerd.”

Voortleven

De oorsprong van de mini-mensjes in de Kempen zal daarom misschien wel voor altijd in nevelen gehuld blijven. Bijnen: „Ik vind het belangrijk dat die kaboutersagen in herinnering blijven van Veldhovenaren. Ik zie dat een beetje als mijn taak, om de kabouterverhalen te laten voortleven.”

De uittocht van de Aardmennekes uit Meerveldhoven

De koning van de Kempische kabouters, Kyrië genaamd, werd op een dag dodelijk getroffen door een jager op de hei van Hoogeloon. Al snel was het bericht over zijn dood wijdverspreid over de Kempen.

De kabouters raakten hierdoor in rep en roer, en dat bleef niet onopgemerkt bij een oude man uit Meerveldhoven. Hij hoorde een kabouterstem zeggen: 'Vannacht vertrekken we naar Hoogeloon om onze koning Kyrië te begraven.'

De man wilde de stoet van kabouters richting Hoogeloon graag zien, hij verstopte zich in een sloot in de Goorstraat om ongezien alles te kunnen gadeslaan. Toen hij om middernacht de kabouters hoorde aankomen, werd hij bang en verschool hij zich onder de Goorbrug.

Boven zijn hoofd hoorde hij het trippelen van ontelbare kleine voetjes, pas tegen het ochtendgloren verdween de laatste kabouter richting Hoogeloon. De hele Goorstraat was vergeven van het stof, nadat de Aardmennekes daar hun voetjes hadden gelicht. Sindsdien heeft niemand in onze streek ooit meer iets van de kabouters gehoord.

De kabouter vertrekken uit Meerveldhoven, op weg naar de uitvaart van hun koning. © Henk Kemperman/SHEV